

Ткаченко Ірина Петрівна,
Гуляєв Віталій Михайлович,
Сорокіна Людмила Миколаївна
*Дніпровський державний технічний університет
м. Кам'янське, Україна*

СТРАТЕГУВАННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ: РУШІЙНА СИЛА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Умови воєнного стану створили та продовжують формувати безпрецедентні виклики, які спричиняють перепони або унеможливлюють досягнення ефективності управління вищою освітою, забезпечення безпеки для життя і здоров'я учасників освітнього процесу, організацію навчального процесу.

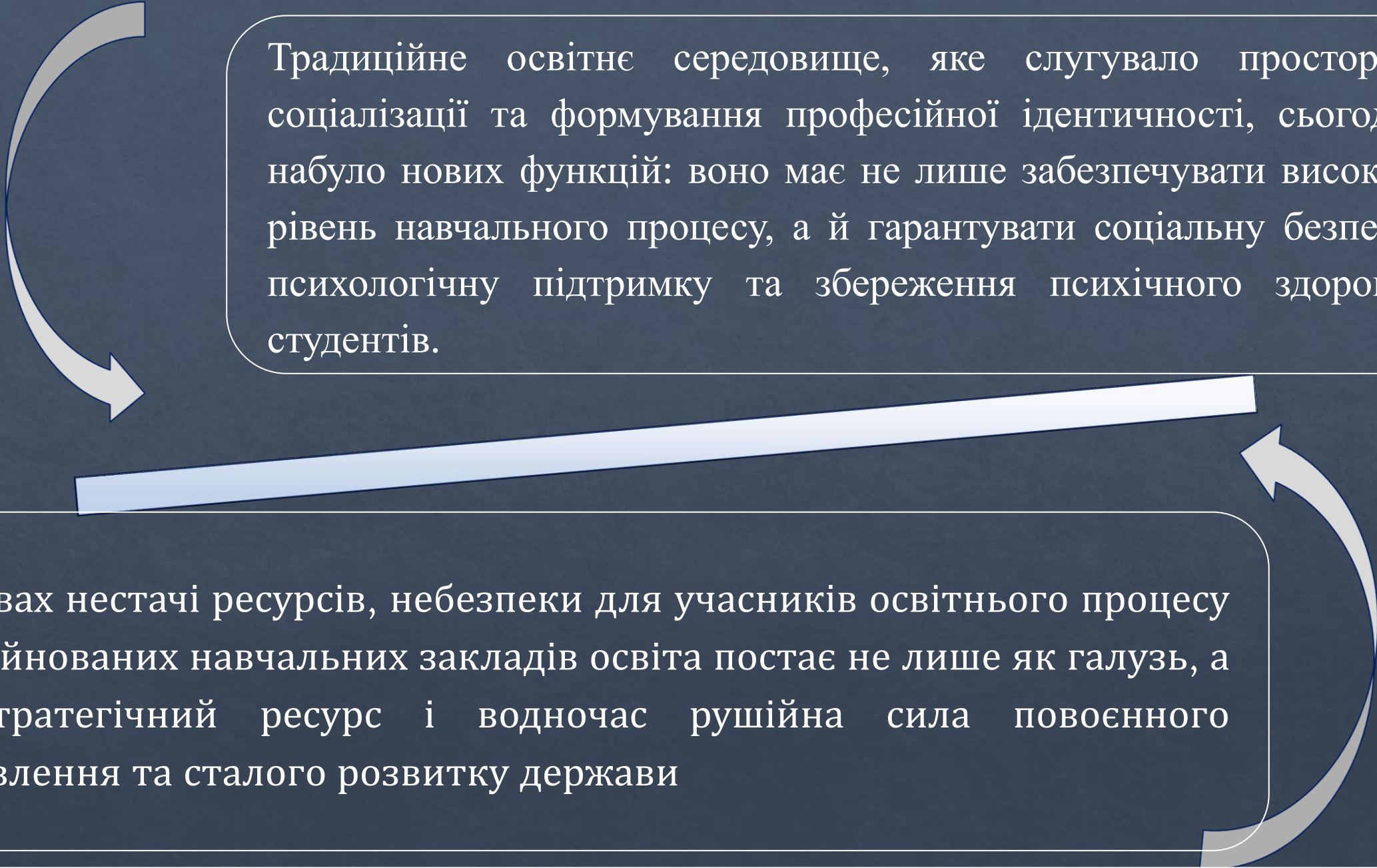

Станом на кінець липня 2025 року
внаслідок бомбардувань та обстрілів в
Україні повністю зруйновано 387
закладів освіти, пошкоджено 3676,
загалом 4063 заклади освіти.

На кінець 2024 року відома
інформація про руйнування 4
університетів,
7 коледжів, ще 117 університетів
та 162 коледжі отримали
пошкодження.

За попередніми оцінками
Світового банку
для відновлення освітньої
інфраструктури потрібно
майже 14 млрд доларів.

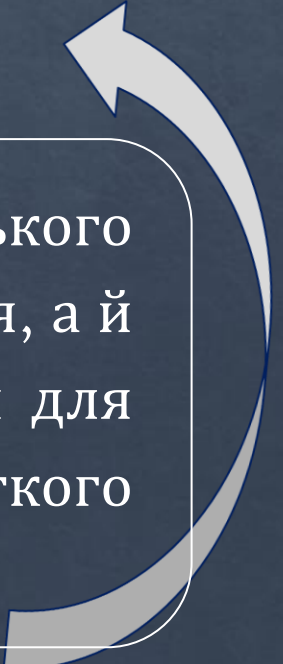
Традиційне освітнє середовище, яке слугувало простором соціалізації та формування професійної ідентичності, сьогодні набуло нових функцій: воно має не лише забезпечувати високий рівень навчального процесу, а й гарантувати соціальну безпеку, психологічну підтримку та збереження психічного здоров'я студентів.

В умовах нестачі ресурсів, небезпеки для учасників освітнього процесу та зруйнованих навчальних закладів освіта постає не лише як галузь, а як стратегічний ресурс і водночас рушійна сила повоєнного відновлення та сталого розвитку держави

Попри надзвичайно складні умови, освітня система зберігає здатність підтримувати національну ідентичність, формувати громадянську свідомість і зміцнювати психологічну стійкість суспільства.

Освіта завжди була і залишається інструментом відновлення людського капіталу. Перед освітянами постає не лише завдання передати знання, а й стратегічна місія — допомогти людині віднайти внутрішні ресурси для розвитку навіть у критичних обставинах. Це потребує чіткого стратегічного бачення, гнучкості та швидкої адаптації.

Ключові напрями відновлення людського капіталу через освіту

Розвиток
професійних навичок

Підвищення
конкурентоспроможності

Зростання впевненості
та самооцінки

Формування особистості

Суспільний розвиток

Сьогодні стратегічні плани розвитку університетів відкориговані з урахуванням викликів демографічної кризи в країні, а таким чином і зменшення контингенту здобувачів освіти, та втрат людського потенціалу через воєнну агресію росії, втрати окремих джерел фінансування діяльності, погіршення емоційно-психологічного стану здобувачів освіти та працівників університету.

Університети зобов'язані забезпечити не тільки безпечні умови для організації своєї діяльності, але і умови доступу до швидкісного інтернету, в тому числі в укриттях, до можливостей дистанційного доступу до навчальної та методичної літератури.

На конкурентоспроможність наших університетів впливає також локація його розміщення з точки зору безпечності організації освітніх послуг та наукових досліджень.

І за цих умов, стоять
стратегічні завдання
створення умов

для навчання,
наукової діяльності,
творчості,

реалізації потенціалу
учасників освітнього
процесу,

а також досягнення конкурентних переваг, які дозволять і надалі
впливати на піднесений на небувалий рівень феномен національної
ідентичності сучасного фахівця,

а також можливостей
забезпечення
життєздатності
університетів,

які відповідатимуть створенню умов
та задовольнятимуть вимогам
формування основ національної
безпеки.

Стратегічні напрями освіти як чинника соціальної єдності

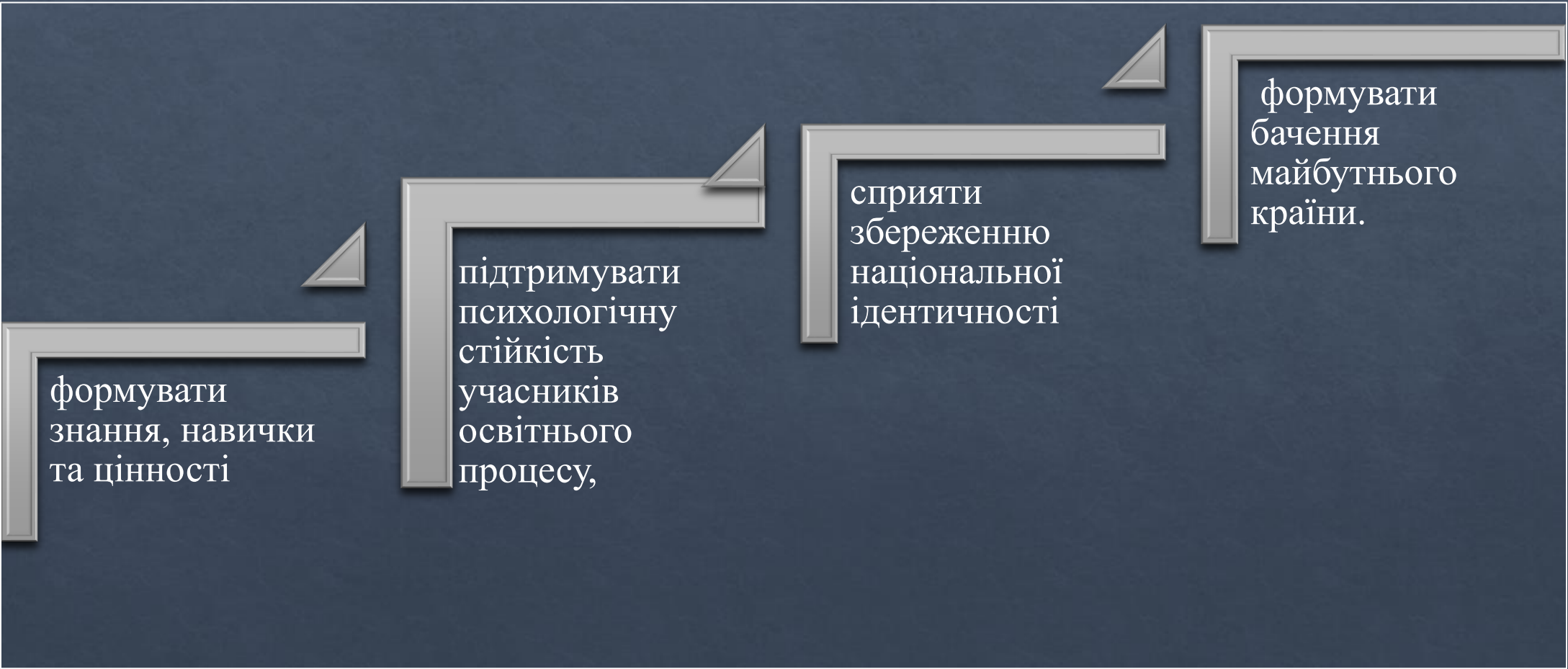
Стратегічні напрями	Характеристика напрямів
Формування спільних цінностей	Освіта виховує у громадян відповідальність, толерантність і відчуття належності до єдиного національного простору
Розвиток громадянської свідомості	Навчання готує свідомих громадян, які здатні критично мислити, захищати свої права і брати участь у державотворенні
Підвищення соціальної мобільності	Освіта відкриває шлях до кращої професійної реалізації та зменшує ризики соціальної маргіналізації
Зменшення соціальної напруги	Освітні програми, що сприяють взаєморозумінню між різними групами населення, знижують рівень конфліктності у суспільстві

Виживання, утримання конкурентних позицій, здатність до розвитку вимагають визначення нових стратегічних візій.

Перед керівництвом вищих закладів освіти для досягнення цілей збереження їх потенціалу та забезпечення сталого розвитку стоять серйозні завдання побудови програм стратегічного менеджменту та маркетингу

- програм визначення стратегічних напрямів повоєнної відбудови країни, бути затребуваними, корисними, здатними відповідати швидко змінним умовам, здатними перебудовуватися, здатними до інноваційного розвитку.

Місія освітньої діяльності в Україні

формувати
знання, навички
та цінності

підтримувати
психологічну
стійкість
учасників
освітнього
процесу,

сприяти
збереженню
національної
ідентичності

формувати
бачення
майбутнього
країни.

Ключові складові місії освітньої діяльності

Розвиток
особистості

Формування знань
та навичок

Виховання
цінностей

Підготовка до життя

Розвиток
компетентностей

Створення
сприятливого
освітнього
середовища

Професійне
самовизначення

Виховання
відповідальних
громадян

Визначення стратегування в освіті

Стратегування в освіті

- це процес довгострокового планування та організації діяльності навчального закладу з урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників, ризиків та можливостей.

Стратегування в освіті

- передбачає формування місії, цілей та завдань, вибір оптимальних шляхів їх реалізації, а також передбачення можливих змін у середовищі, яке впливає на освітній процес.

Наслідки руйнівного впливу воєнних дій на заклади освіти

руйнування та
пошкодження тисяч
навчальних закладів

значна міграція учнів,
студентів та викладачів

різке зменшення доступу
до ресурсів для навчання

вимушений перехід на
дистанційні та змішані
форми навчання

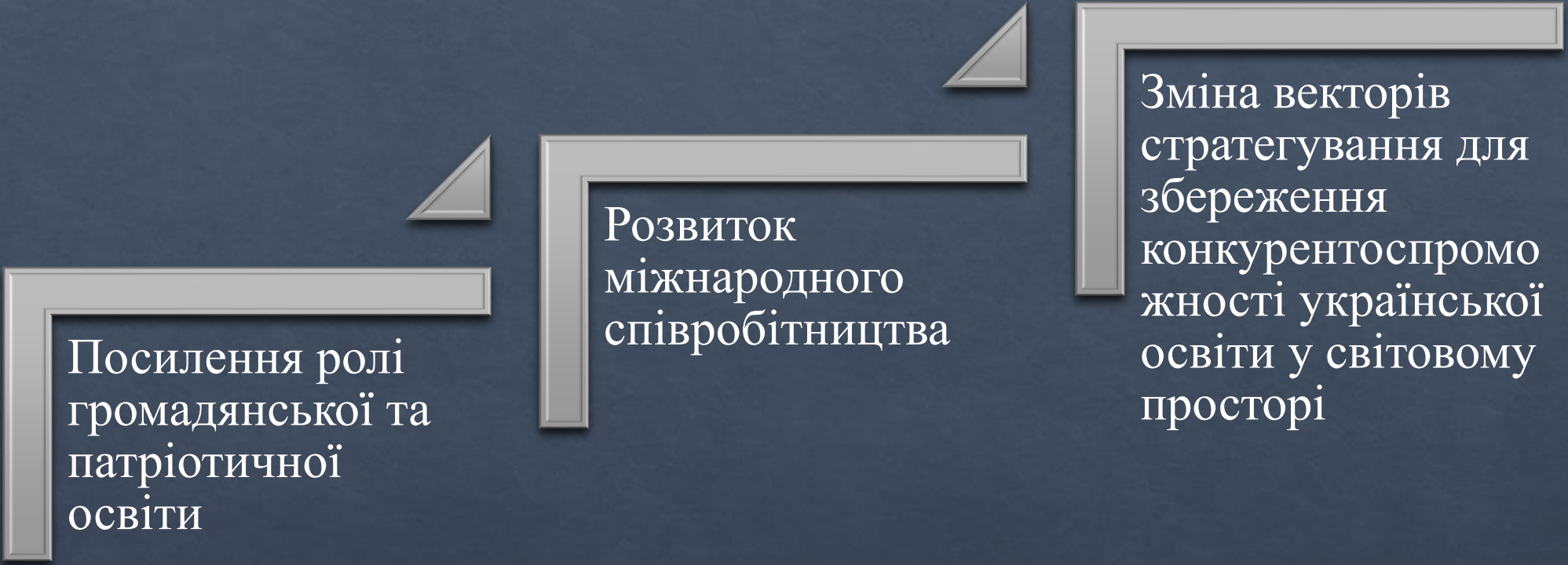
обмеження доступу до
інтернету та
електроенергії

підвищений рівень стресу,
тривожності та
емоційного виснаження

Ключові завдання стратегування освітньої діяльності в умовах війни

Стратегування освітньої діяльності в умовах війни	1. забезпечення безпеки учасників освітнього процесу	2. гнучка організація навчання з урахуванням можливих ризиків
3. інтеграція сучасних інформаційно-комунікаційних технологій	4. психологічна підтримка здобувачів освіти та педагогічного персоналу	5. збереження доступності освіти незалежно від місця перебування учасників процесу.

Прояви попередження та протистояння наслідкам руйнівного впливу воєнних дій

Посилення ролі
громадянської та
патріотичної
освіти

Розвиток
міжнародного
співробітництва

Зміна векторів
стратегування для
збереження
конкурентоспромо
жності української
освіти у світовому
просторі

Складові стратегії адаптації освітньої діяльності в умовах війни

Напрями	Реалізація напрямів
Гарантування фізичної безпеки	Облаштування надійних укриттів у навчальних закладах. Проведення регулярних інструктажів з безпеки. Встановлення систем оповіщення та зв'язку.
2. Гнучка організація навчання	Перехід між очною, дистанційною та змішаною формами залежно від безпекової ситуації. Використання асинхронних і синхронних методів навчання, що дозволяють учням навчатися навіть у випадку перебоїв з інтернетом. Розробка резервних навчальних планів.
3. Використання цифрових технологій	Застосування LMS (Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams) для зберігання матеріалів і проведення онлайн-занять. Створення електронних бібліотек та банків завдань. Навчання педагогів цифровій грамотності та роботі з інструментами дистанційного навчання.
4. Психологічна підтримка	Організація роботи шкільних і студентських психологів. Проведення групових та індивідуальних сесій з емоційної підтримки. Залучення батьків до створення стабільного емоційного середовища для дітей.
5. Підтримка педагогічного персоналу	Створення умов для безпечної роботи викладачів. Проведення тренінгів з кризового менеджменту в освіті. Можливість гнучкого графіку та роботи з дому.
6. Збереження якості освіти	Адаптація програм до обмежених ресурсів і часу. Використання проєктно-орієнтованого навчання для підвищення мотивації. Розробка індивідуальних освітніх траєкторій для дітей, які вимушено змінили місце проживання.
7. Співпраця з громадою та міжнародними партнерами	Обмін досвідом з іншими закладами, які працюють в подібних умовах. Отримання гуманітарної та технічної допомоги від партнерів. Участь у міжнародних освітніх програмах підтримки.

Визначення адаптаційної стратегії в освіті під час війни

Адаптаційні стратегії в освіті під час війни

- - комплекс взаємопов'язаних заходів, які забезпечують стійкість і розвиток системи навіть у надзвичайно складних умовах.

Ефективна реалізація адаптаційних стратегій

- сприятиме не лише збереженню освітнього потенціалу країни, а й підготовці до повоєнного відновлення.

Стратегування повоєнного оновлення освітньої системи України

Вектори стратегії післявоєнного оновлення освітньої системи України

Відбудова та
модернізація
інфраструктури

Відновлення та
розвиток кадрового
потенціалу

Оновлення
змісту освіти

Психологічна та
соціальна
підтримка

Розвиток цифрової
інфраструктури

Інтеграція інновацій та
міжнародне партнерство

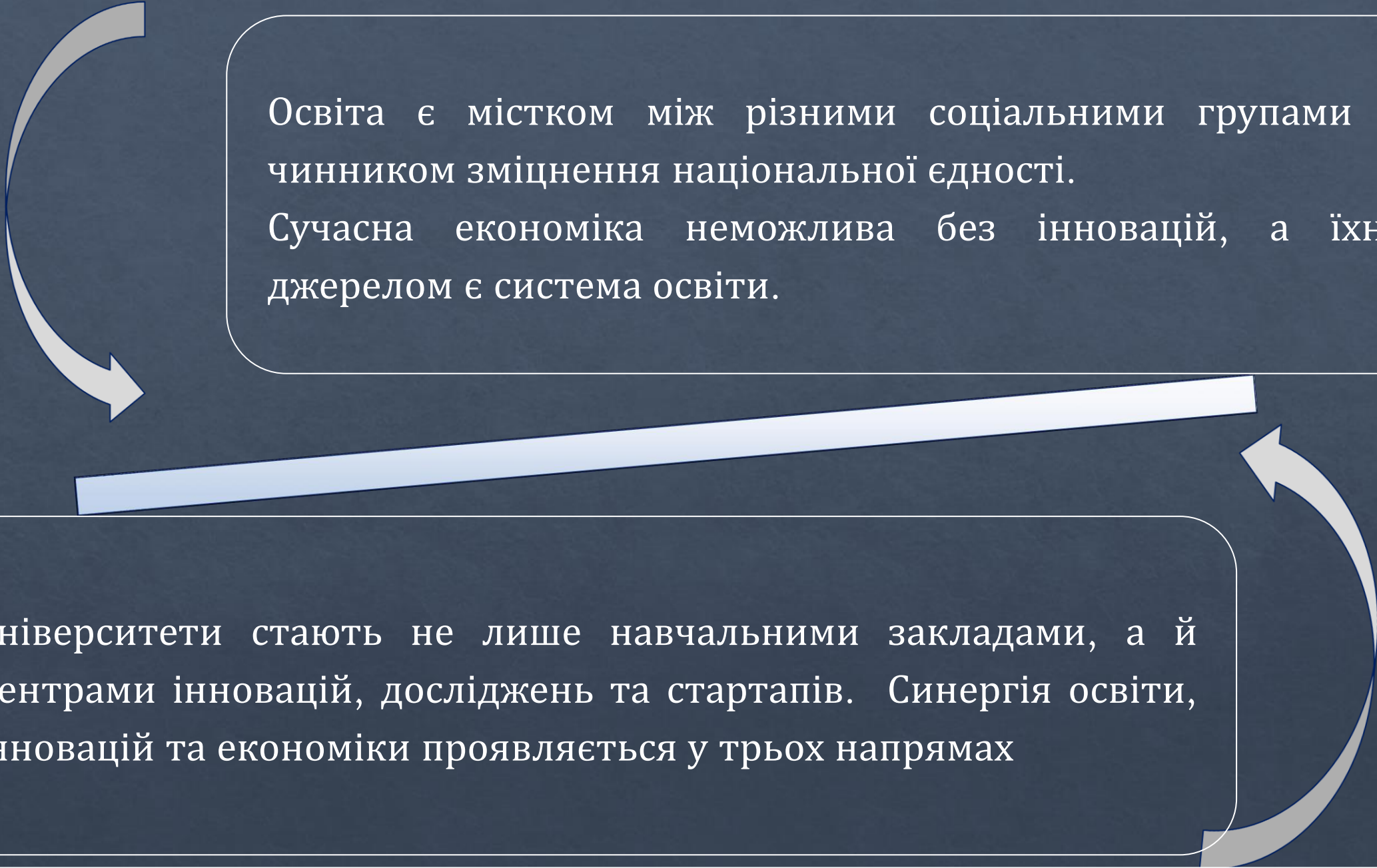
Формування нової
освітньої культури

Завдання післявоєнного відновлення освіти в Україні

*Післявоєнне
відновлення освіти в
Україні*

- - не лише процес фізичної реконструкції, а й можливість створити інноваційну, гнучку та інклюзивну *систему, здатну забезпечити сталий розвиток держави та інтеграцію у світовий освітній простір.*

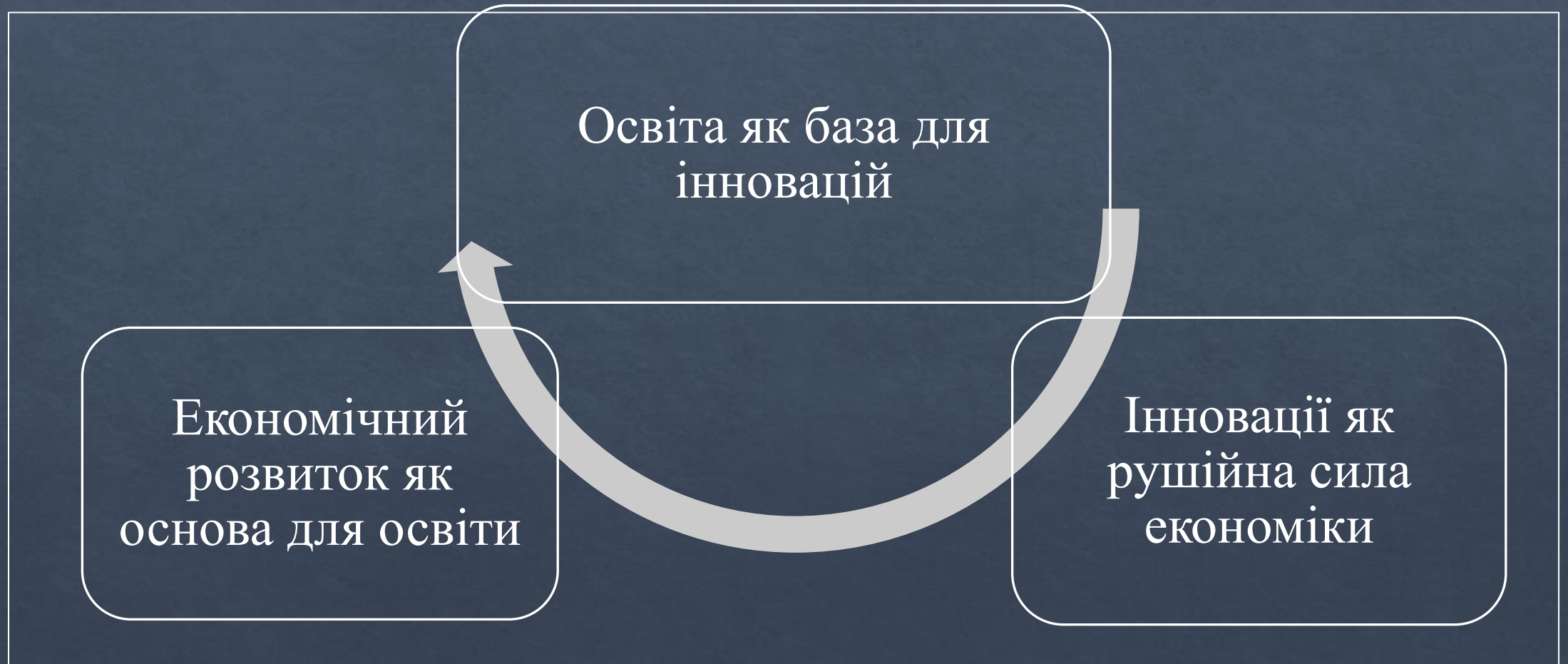

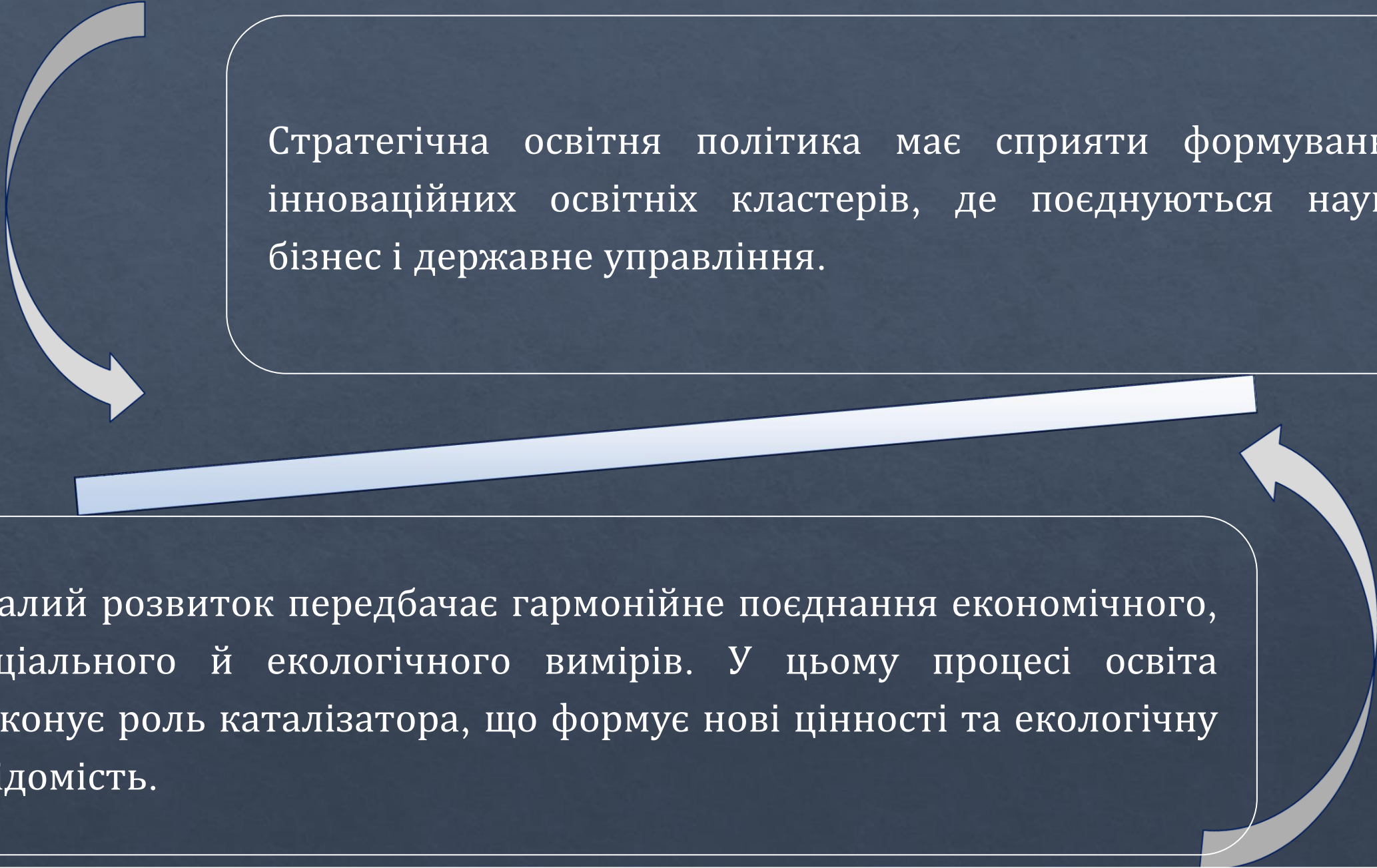
Освіта є містком між різними соціальними групами та чинником зміцнення національної єдності.

Сучасна економіка неможлива без інновацій, а їхнім джерелом є система освіти.

Університети стають не лише навчальними закладами, а й центрами інновацій, досліджень та стартапів. Синергія освіти, інновацій та економіки проявляється у трьох напрямках

Синергія освіти, інновацій та стану економіки

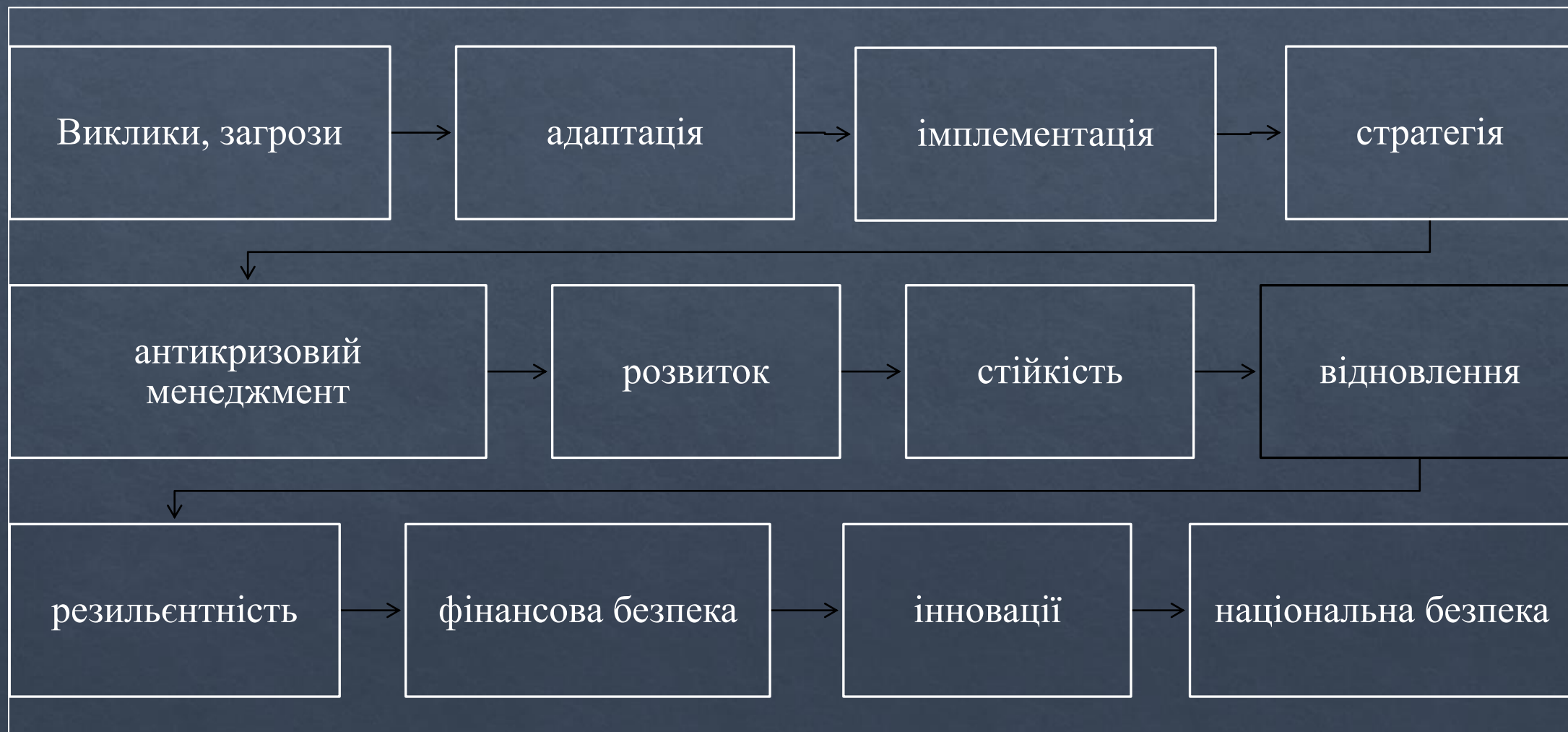

Стратегічна освітня політика має сприяти формуванню інноваційних освітніх кластерів, де поєднуються наука, бізнес і державне управління.

Сталий розвиток передбачає гармонійне поєднання економічного, соціального й екологічного вимірів. У цьому процесі освіта виконує роль каталізатора, що формує нові цінності та екологічну свідомість.

Резильєнтність установи в системі стратегії сталого розвитку в умовах війни

Забезпечення
конкурентоспроможності кожного
закладу вищої освіти - це комплексне
завдання,

вирішення якого залежить від
застосування бінарності зв'язків
багатофакторного аналізу
можливостей розвитку

за рахунок утримання
досягнутих позицій,

виявлення, розвитку та
реалізації інноваційності
внутрішнього
потенціалу,

пошуку шляхів
міжнародного
співробітництва

та трансферу розробок в
процесі інтеграційних
процесів,

які визначають поточні можливості
диференціації джерел фінансування та
потенційні перспективи залучення
інвестиційного капіталу.

Освіта — це не просто передача знань, а стратегічна основа відновлення та розвитку України. Вона відновлює людський капітал, забезпечує соціальну єдність, формує інноваційний потенціал та орієнтує країну на шлях сталого розвитку.

The diagram consists of two rounded rectangular boxes, one at the top and one at the bottom, connected by two curved arrows. The top box contains text about Education. The bottom box contains text about Human Capital. A curved arrow on the left points from the top box down to the bottom box. A curved arrow on the right points from the bottom box up to the top box. A thick, light blue diagonal bar separates the two boxes.

Людський капітал, а також знання й результати наукових досліджень, в тому числі створення штучного інтелекту, як рушійної сили економіки та суспільства є основою української інноваційної конкурентоспроможності.

Синергія стратегічного управління, інвестицій у людський потенціал та сучасних інновацій стане основою підготовки професіоналів, здатних активно сприяти розвитку конкурентоспроможної, незалежної та процвітаючої держави.

Найвищу ступінь резильєнтного розвитку власній країні, який відбувається в умовах ескалації бойових дій всьому світу продемонстрував незламний український народ своєю міцністю і стійкістю, здатністю «тримати удар» і на полі бою під час ворожих атак, в наукових лабораторіях і на виробництві під час блек-аутів, і в університетській аудиторії під час тривоги.

Наші студенти пишуть свої перші наукові дослідження, які присвячені післявоєнній відбудові нашої країни. Від того, які знання, навички і компетенції вони отримають, залежить майбутнє нашої країни – неймовірно красивої та сильної.

Дякую за запрошення на платформу
конференції.
Сподіваюсь на подальшу співпрацю.

*Усе можливо в цьому житті.
Абсолютно все!
Якщо ти в це віриш і по-справжньому цього бажаєш.
Бо немає на світі вершин, що взяти не можна!
Слава Україні!*